

Romano hangos

ROMSKÝ HLAS • ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE • ROČNÍK 23 • ČÍSLO 6 • VYŠLO 21. ČERVNA 2021

CENA 18 Kč

Komentář Tomáše Ščuky
**Feriho kauza musí být
řádně prošetřena**

strana 3

Veronika Kačová:
**Bašaviben andro miro
dživipen/Hudba mého
života**

strana 6, 7

Irena Eliášová:
**Hin pharones te avel
korkori... /
Je těžké být sama...**

strana 6, 7

ZPRÁVY

BRNO – Vybrat vzpomínky a rodinné fotografie pamětníků, redakčně je upravit a opatřit poznámkovým aparátem a doplnit knihu teoretickými kapitoly, to byly v posledních letech úkoly autorky knihy Jany Horváthové a pracovníků Muzea romské kultury při tvoření prvního obsáhlého svazku pojmenovaného... *to jsou těžké vzpomínky (I. svazek) Vzpomínky Romů a Sintů na dobu před válkou a v protektorátu*. Kniha vychází jako závěšení třídílné trilogie již dříve vydaného stejnojmenného dokumentárního filmu a hudebního CD. „Kniha obsahuje tematicky vybrané i dělené úryvky vzpomínek pamětníků s řadou dokumentačního materiálu zejména z rodinných archivů narátorů, ale také z klasických archivních a muzejních institucí,“ sdělila Horváthová.

BERLÍN – Pravicový extremismus a antisemitismus jsou největší hrozbou pro bezpečnost Německa. Na tiskové konferenci při představení výroční zprávy Spolkového úřadu

Pokračování na str. 2

Festival Khamoro nepřestává zářit ani letos

Joscho Stephan Trio na Khamoro 2021

Khamoro.cz

Největší mezinárodní romský festival letos slaví 22 let. Jde o významnou kulturní akci, která se od roku 1999 koná pravidelně v Praze. Pod vedením manželů Silajdžič ji organizují SLOVO 21, z.s. a Studio Production Saga, s.r.o. i v roce pandemie.

Základem celého festivalu je romská hudba, která představuje významnou součást světového kulturního dědictví. Za celou dobu se divákům představilo více než 160 profesionálních romských kapel ze 40 zemí světa. Kromě koncertů bývají v týdenním programu výstavy, filmové projekce, taneční workshopy i odborné semináře a konference.

Z důvodu vládních opatření byli organizátoři nuceni průběh Khamora stejně jako v loňském roce pozměnit. Proběhne tak ve dvou etapách. Na přelomu května a června proběhla první část, tzv. jarní edice Světového romského festivalu. V ní se představila v pražském Jazz Docku 31. května jazzová kapela Djan-go Always a 2. června The Joscho Stephan Trio. Ve čtvrtek 3. června

Pokračování na str. 2

Představujeme: Vanessa Šarközi & Miloš Bihary

foto: archiv Vanessy Šarközi

Vanessa Šarközi je mladá talentovaná zpěvačka, dcera slavných rodičů Silvie a Ernsta z kapely Cigánski diablo. Má 21 let a žije v Bratislavě. Před dvěma lety založila vlastní kapelu, která hraje převážně gypsy jazzový styl a nyní se chystá zahrát v Nitře, Bojnících a dalších městech. Přinášíme rozhovor nejen o jejím vztahu k hudbě.

Ahoj Vanesso, mohla bys nám říct, co tě vedlo k tomu, že jsi založila svoji kapelu, která nese název Vanessa Šarközi & Miloš Bihary Gypsy Jazz Project?

Řekla bych, že k tomu, abych založila svoji kapelu, mě vedlo nejvíc to, že miluji cikánskou hudbu. V poslední době jsem se věnovala pořád jen klasice, protože jsem studovala kontrabas a operní zpěv, ale řekla jsem si, že už chci dělat něco vlastního, cikánského, protože velmi miluji cikánskou hudbu.

Jak dlouho tvoje skupina funguje?
Jako skupina fungujeme dva roky, ale trochu nás pozastavila korona, hodně věcí jsme kvůli tomu ztratili

Pokračování na str. 4

ZPRÁVY

pro ochranu ústavy (BfV), jak se německá civilní kontrarozvědka oficiálně jmenuje, to prohlásil ministr vnitra Horst Seehofer. Uvedl také, že pravíkové radikálové se snaží zneužít pandemii nemoci covid-19 k získání podpory občanů nespokojených s karanténními opatřeními.

Dokončení ze str. 1

FRANKFURT NAD MOHANEM – V německém Frankfurtu nad Mohanem rozpustili celou tamní zásahovou jednotku policie SEK. Její členové jsou podezřelí, že tíhli k extremismu. Podle agentury DPA to oznámil ministr vnitra spolkové země Hesensko. Inspekce vyšetřuje 19 aktivních a jednoho bývalého příslušníka SEK. Na 17 z nich si podle vyšetřovatelů vyměňovalo zprávy s extremistickým obsahem a vyobrazeními bývalé neonacistické organizace. Tři z obviněných jsou nadřízení, kteří proti extremistickému počínání členů jednotky nezakročili.

Stát plánuje pro „neziskovky“ v příštím roce dotace 8,5 miliardy, polovina půjde na sport, na Romy by mělo jít 27,4 milionu korun

Stát plánuje v příštím roce poskytnout neziskovým organizacím na prospěšné projekty 8,49 miliardy korun. Víc než polovina těchto dotací má putovat do sportu, 17 procent do sociálních služeb a 12 procent do kultury. Zbývající pětina částky se má využít na aktivity pro děti, protidrogovou či rodinnou politiku, vzdělávání, ochranu životního prostředí, podporu národnostních menšin či boj s korupcí. Přímou na romskou menšinu má jít 27,4 milionu korun a z osmnácti hlavních oblastí jsou Romové podle velikosti finančních částek pátí od konce.

Vyplývá to z dotační politiky na příští rok. Schválený plán zveřejnila na svém webu vláda. Podle materiálu jsou částky zatím orientační. Pro letošek se počítalo s dotacemi 8,02 miliardy.

Podle plánu na loňský rok činily dotace v roce 2018 zhruba 7,07 miliardy. Pro předminulý rok se počítalo s částkou 7,68 miliardy. Postupně se v minulých letech zvedaly dotace pro sport, a to za dva roky o víc než půl miliardy. Víc peněz putovalo i do sociálních služeb. Naopak se škrtaly peníze na životní prostředí, bydlení, rovné šance či vzdělávání. V plánu na letošek údaje o částkách pro jednotlivé oblasti chybí. Při srovnání odhadované podpory na příští rok s loňskými částkami by se mělo na sport vydat asi o 300 milionů méně, naopak na sociální služby by mělo být zhruba o 570 milionů víc.

„Z hlediska rozdělení finančních prostředků mezi jednotlivé oblasti mají nejvýraznější podíl tělesná výchova a sport, sociální služby a sociální aktivity a kultura. Ostatní poskytovatelé pak poskytují dotace v objemech podstatně nižších,“ uvádí plán na příští rok. Podle něj se jedná o odhad částek, protože ministerstva, úřad vlády a dvě agentury ještě přesně nevědí, kolik peněz na dotace ze státní pokladny budou mít.

„Finanční prostředky na rok 2022 si musí každý ústřední orgán státní správy zajistit v rámci standardní přípravy a schvalování státního rozpočtu,“ uvedli v podkladech pro vládu autoři materiálu.

Na programy, které jsou zaměřeny přímo na podporu romské menšiny, se odhaduje v příštím roce s výdaji ve výši 27,4 milionu korun, tedy pouze 0,3 procenta z celkového objemu finančních prostředků. Vládní materiál rozděluje výdaje do třech programů. Podpora projektů integrace příslušníků romské komunity na Ministerstvu kultury, Výzva na podporu integrace romské menšiny na MŠMT a program Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce, který vyhlásuje Úřad vlády.

Avšak Romové jsou podporováni i v jiných vládních programech zahrnutých například pod oblast Národnostních menšin nebo v oblasti Sociálních služeb a aktivit.

Do sportu by mělo příští rok podle plánu putovat přes 4,43 miliardy korun. Na sociální služby a sociální aktivity by mohlo být 1,43 miliardy. Kultura by měla mít 999,5 milionu. Na zahraniční projekty by mohly organizace získat 416,1 milionu. Na programy pro děti a mladé by ministerstva mohla vydat asi 253,7 milionu. Se zhruba stejnou částkou se počítá na protidrogovou politiku. Na podporu rodinné politiky by se mohlo využít 150 milionů korun, na vzdělávání pak asi 139,9 milionu. Na ochranu životního prostředí má být 55 milionů korun. Do prospěšných projektů na podporu bydlení má jít sedm milionů, stejná částka je na podporu rovných šancí pro ženy a muže.

Pro příští rok plánují ministerstva, úřad vlády, sportovní agentura a rozvojová agentura vyhlásit celkem 88 výzev k podávání žádostí o dotace. Pět programů je nových. Přibyl třeba program na podporu stravování dětí v mateřské škole či na výstavní projekty. Nejvíce dotačních programů má mít ministerstvo kultury, a to 21.

ČTK

Partyzán Josef Serinek obdržel in memoriam Cenu 1. června!

Prestižní plzeňskou městskou Cenu 1. června, udělovanou za významný přínos k objasnění a prosazení principů demokracie, svobody a spravedlnosti, obdržel za rok 2020 in memoriam příslušník protinacistického odboje romské národnosti Josef Serinek. Byl vězněn v koncentračním táboře Lety a za druhé světové války se stal partyzánským velitelem. Cena bude předána při slavnostním zasedání Zastupitelstva města Plzně 30. června 2021, sdělila ČTK Marie Fialová z tiskového odboru magistrátu.

Návrh na udělení Ceny 1. června Serinkovi obdržel primátor Martin Baxa (ODS) loni v dubnu. Kvůli protipandemickým opatřením se rozhodnutí o udělení ceny a slavnostní zasedání zastupitelstva o rok posunulo.

„Příběh plzeňského rodáka a hrdiny druhého odboje Josefa Serinka je příběhem vlastenectví, statečnosti a vzdoru, ale i příběhem perzekuce, staletého pronásledování, sociálního vylučování, příběhem manipulace dějinami i příběhem bílých míst naší historie,“ uvedl primátor. Tragický příběh českých a moravských Romů podle něj zů-

stával i po roce 1989 stranou zájmu veřejnosti.

„Stovky let byli marginalizováni a pronásledováni, přičemž toto pronásledování vyvrcholilo aktivní účastí českých protektorátních úřadů na fungování táborů v Letech u Písku a v Hodoníně u Kunštátu. Ani po válce se jim nedostalo respektu, nemluvílo se ani o romských účastnících odboje ani o romském holocaustu. Oceněním Josefa Serinka chceme alespoň symbolicky tuto ignoranci napravit,“ dodal primátor.

Serinek se narodil 25. února 1900 v Plzni – Bolevci, odmítl se účastnit první světové války a dezertoval. Po válce byl amnestován, pracoval jako zahradník a kočí v okolí Plzně, vstoupil do komunistické strany, se svou ženou měl pět dětí.

V srpnu 1942 byl s rodinou deportován do tábora Lety u Písku, kde pod dozorem českých dozorců vykonával otročskou práci. Jeho žena a děti byly zavražděny ve vyhlazovacím táboře Osvětim-Březinka. Serinek z tábora uprchl a připojil se k odboji.

Na Vysočině založil partyzánský oddíl složený většinou z uprchlých sovětských vojáků. Oddíl operoval v rámci odbojové skupiny Rada tří,

podílel se mimo jiné na potrestání přibyslavských četníků, kteří se účastnili zavraždění vojenského velitele Rady tří, generála Vojtěcha Luži.

Po válce se Serinkovi uznání nedostalo. Ve Svitavách si otevřel hospodu U partyzána, po měnové reformě v roce 1953 ji musel zavřít. Zemřel 14. června 1974.

Před měsícem, 8. května, Serinkovi odhalili u příležitosti Dne vítězství ve Svitavách pamětní desku.

„Aby se nezapomnělo na jeho odvalu, čest a odkaz, došlo k umístění připomínkové plakety na dům, kde strávil důležité roky svého života,“ uvedli k této příležitosti představitelé města Svitavy.

Cena 1. června připomíná veřejné vystoupení Plzeňanů proti totalitnímu režimu v roce 1953, takzvaný Den prvního zvonění. Mezi její laureáty patří například Václav Havel, spisovatel, publicista Pavel Tigrid, politolog a publicista Oto Ulč, novinářka Petra Procházková, signatárka Charty 77 Dana Němcová a další osobnosti. V roce 2019 ji obdržel architekt, křesťanský politik, odbojář a politický vězeň Jaroslav Cuhra in memoriam. ČTK

Festival Khamoro nepřestává zářit ani letos

Dokončení ze str. 1

zahrál v Jeruzalémské synagoze skladatel a klavírista Miroslav Rác s hosty. Během koncertu zazněla i jeho nejslavnější skladba Poema A-moll z cyklu věnovaného romskému holocaustu. Přípravuje se také křest knihy Martina Oláha „E phuv“, který proběhne 24. června ve Werichově vile. Ve druhé, podzimní části festivalu by se snad mohli návštěvníci setkat v klubech, na které jsou z uplynulých ročníků zvyklí.

I přes uvedené překážky je dle mého názoru ze strany pořadatelů dobře, že Khamoro (v překladu Sluníčko) probíhá i v těchto nelehkých časech. COVID 19 způsobil kulturním událostem velké komplikace. Příležitosti pro poznávání kultur

ke vzájemnému obohacení, toleranci a rozvoji mezilidských vztahů si zaslouží podporu nás všech. To je také základní myšlenkou tohoto světového festivalu – prostřednictvím kultury Romů představit jejich bohatství.

Bohužel, prostor pro prezentaci Romů ve veřejném prostoru je stále značně limitován. Romští umělci dostávají jen zřídka prostor vystupovat na velkých kulturních akcích, jež jsou podpořené masivním marketingem a publicitou. Vedle profesionální úrovně se Khamoro těší i důležitému mediálnímu zájmu. Pro romského umělce či kapelu pak vystoupení na tomto festivalu znamená velkou prestiž a renomé.

Organizátorům přeji úspěšné pokračování této dnes již tradiční kulturní události. Předsudky ve

společnosti vůči Romům mají silné kořeny a obávám se, že jen tak rychle nezmizí. Jakékoliv aktivity, které se snaží tato nedorozumění bourat, jsou potřebné. Ve snáhách o romskou integraci chybí dlouhodobě namísto sociálního pohledu pohled kulturní. Skrze kulturu a podporu emancipace romské menšiny můžeme společně soužití posouvat vpřed.

To ostatně ukazuje už 22 let i Khamoro. Přemostňuje některá specifika a vytváří dialog pro bližší poznání. Dává také příležitost mladým romským studentům, kteří se mohou jako dobrovolníci podílet na jeho přípravě. Jde o neocenitelnou pracovní zkušenost, kde navíc potkáte řadu zajímavých osobností – skvělá práce všech zúčastněných.

Tomáš Ščuka

Agentura pro sociální začleňování: Část oddlužovacích společností porušuje zákon a předražuje služby

Zájemci o oddlužení často platí oddlužovacím společnostem několika násobně víc, než nařizuje zákon. Místo stanovených 4000 korun pro jednotlivce za poradenství a insolvenční návrh dají i 15.000 korun. Ukázala to analýza, kterou provedla Agentura pro sociální začleňování. Výsledky sdělila ČTK. Zkoumala 60 subjektů. Podle agentury zákonná pravidla porušilo a službu předražilo 15 procent sledovaných společností a dvě ze šesti advokátních kanceláří. Před takzvanými oddlužovacími šmejdy opakovaně varovali odborníci na dluhovou problematiku i někteří soudci.

„Někteří poskytovatelé lidem v tíživé situaci i nadále účtují mnohonásobně více. Podmiňují sepsání návrhu úhradou poplatků za právní služby, ochranu před věřiteli, školením a vzděláváním v oblasti financí nebo placeným členstvím ve spolku,“ uvedla v tiskové zprávě agentura.

Expert i někteří soudci upozorňují na to, že se některé společnosti snaží na dlužnících vydělat. Akreditované poradny musí službu poskytovat zdarma. Na webu www.jakprezidluhy.cz je mapa ověřených poraden s bezplatnou pomocí. U advokáta, exekutora či insolvenčního správce se za poradenství platí 4000 korun. Manžele to stojí 6000 korun.

Agentura využila v analýze metodu mystery shoppingu neboli fiktivního nákupu. Jako běžní zájemci o oddlužení vystupovali figuranti. Zástupci agentury předpokládají, že pravidla může porušovat i víc než 15 procent zkoumaných společností. „Část nekalých praktik se děje až v té části procesu, kam figuranti už nemohli zajít,“ uvedla agentura.

Podle experta agentury na dluhovou problematiku Petra Šedy obchodní zástupce při jednání vyhodnotí, jak se dlužník v procesu vyzná. Podle toho mu pak třeba rovnou nabídne smlouvu i s poplatkem za právní služby, školení či ochranu před věřiteli. Poté si vezme zálohu. „Dlužníkovi se tím zásadně snižuje možnost v průběhu procesu od dané společnosti odejít,“ uvedl Šeda.

Pokud zadlužený vlastní nemovitost, oddlužovací společnosti mu podle analýzy v mnoha případech nedoporučily do insolvenčního řízení vstoupit. Místo toho mu nabídly odkoupení jeho majetku. „Pro osoby v existenční nouzi, které hledají rychlé řešení problému, je nabídka odkupu nemovitosti s navýšením za zprostředkování služby rychlé řešení situace a pro oddlužovací společnosti je to zároveň možnost vyššího a rychlého výdělku,“ popsal Šeda.

Poskytovatelé dluhového pora-

denství musí k získání akreditace splnit stanovené podmínky. „Bohužel i poradny porušující zákon mohou tyto podmínky splňovat. Je na místě upravit pravidla směrem k vyšší možnosti kontroly pomocí odborných standardů kvality dluhového poradenství,“ uvedl šéf agentury David Beňák. Miní, že vedle kontrol by pomohla i osvěta.

Podle mapy bankrotů, kterou vytvořil Institut prevence a řešení předlužení, bylo loni v oddlužení 115.000 lidí. Exekuci má podle údajů exekutorské komory asi 750.000 lidí, tedy zhruba sedm procent obyvatel Česka. Podle expertů představují exekuce zásadní překážku v zaměstnávání. Řada dlužníků raději pracuje na černo, aby o vydělanou částku při srážkách nepřišli. Neplatí tak daně a odvody. Pomoci by mohlo právě oddlužení, miní odborníci.

Oddlužovací pravidla se v posledních letech zmírňovala. Předloňská novela umožnila dvě varianty oddlužení. Lidé mohou buď splatit věřitelům za tři roky nejméně 60 procent dluhu, nebo by měli za pět let dorovnat aspoň 30 procent dlužné částky. Pokud by to bylo méně než 30 procent, rozhodoval by soud. Musel by posuzovat, jak se dlužník snažil. Senioři mají pravidla oddlužení mírnější, bez dluhů mohou být do tří let.

ČTK

Příjemci některých dávek musí od července opět dokládat úřadu práce příjmy

Lidé, kteří pobírají příspěvek na bydlení, příspěvek na děti či mají zvýšení příspěvku na péči, budou od července znovu muset úřadu práce každé tři měsíce dokládat své příjmy a jiné náležitosti. Úředníci opět začnou vyplácenou podporu pravidelně přehodnocovat. ČTK o tom informovala mluvčí generálního ředitelství úřadu práce Kateřina Beránková.

Podle údajů ministerstva práce vyplácel úřad letos v dubnu 158.900 příspěvků na bydlení a 217.300 příspěvků na děti. Příspěvek na péči dostávalo 352.100 lidí. Kolik z nich mělo jeho zvýšení, není z dostupných statistik jasné.

„Přestože v předchozím čtvrtletí to s ohledem na nouzový stav nutné nebylo, příjmy za duben, květen a červen 2021 lidé dokládat musí. Mohou tak učinit od 1. července,“

uvedla mluvčí.

Lidé s přídavkem na děti, příspěvkem na bydlení a zvýšením příspěvku na péči musí úřadům práce pravidelně dokládat své příjmy a další skutečnosti každé tři měsíce. Potřebné dokumenty musí dodat za skončené čtvrtletí do konce prvního měsíce dalšího kvartálu. Pokud by to neudělali, vyplácení pomoci od státu se zastaví. Kdyby pak potvrzení neposkytli do konce daného čtvrtletí, o dávku přijdou. Podklady úředníci přezkoumávají a podle nich vyšší příspěvků či přídávku upraví.

Pravidelné dokládání příjmů odborníci dočasně už třikrát zákon. Kabinet ho prosadil poprvé loni na jaře za první vlny epidemie. Znovu se pak norma přijala také loni na podzim a opět letos na jaře. Opatření mělo bránit šíření nákazy

a omezit kontakty lidí s úředníky. Mělo také ulevit úřadům práce, které měly výpadek pracovníků. Řada úřednic a úředníků byla totiž na ošetřovně, na nemocenské či v karanténě.

Beránková podotkla, že není nutné doklady dodat hned začátkem července. Čas je na to celý měsíc. Vedení úřadu vyzývá k tomu, aby lidé požadované materiály doručovali raději na dálku. „Apelujeme na klienty, aby skutečně zvážili, jestli je nutné chodit na úřad práce osobně. Žádosti a jiné podklady mohou zasílat i jinou cestou,“ uvedl generální ředitel úřadu Viktor Najmon. Podle něj tak lidé ochrání své zdraví a vyhnou se čekání ve frontě.

K elektronickému zaslání podkladů, ale i k podání žádostí o dávky či nahlášení nezaměstnanosti úřadu práce lidé potřebují datovou schránku či elektronický podpis. Bez nich budou muset podklady poslat poštou, nebo donést a potvrdit osobně. K návštěvě se mohou objednat on-line, uvedla mluvčí. Dodala, že lidé by měli uvádět v podkladech telefonní číslo a e-mailovou adresu. Úředníci tak mohou žadatele kontaktovat pro případné doplnění či vyjasnění údajů. Podle Beránkové s vyplňováním žádostí mohou pomoci informační letáky a videa s návody na webu úřadu a na facebooku. K dispozici je i chatbot či pracovníci na bezplatné lince 800 779 900. Dotazy je možné posílat i elektronicky.

ČTK

KOMENTÁŘ Feriho kauza musí být řádně prošetřena

TOMÁŠ ŠČUKA

Jistě většina z nás zaznamenala zveřejnění výpovědi některých žen, které popisují mladého poslance za TOP 09 Dominika Feriho jako sexuálního predátora. Dle jejich tvrzení se chová v osobním životě k ženám dost nevhodně, v mnoha zmíněných situacích lze hovořit o sexuálním násilí. I proto svědectví údajných obětí vzbudila velkou pozornost.

I přes jeho krátké působení na politické scéně můžeme říci, že Feri patřil k nejvýraznějším politikům možná celé polistopadové éry. Do politiky totiž vstoupil velmi mladý. Stal se poslancem a reprezentoval politiku pro mladé lidi, na tuto skupinu se i zaměřoval. Ve svých kampaních se snažil motivovat mladé lidi k většímu zájmu o politiku. Opakovaně se veřejně vyjadřoval k nutnosti jejich participace na politickém dění. Získal úplné právnické vzdělání, což mu dávalo prostor věnovat se v poslanecké sněmovně celé řadě otázek.

O to více mě celá záležitost překvapila. Ano, vzbuzuje to mnoho otázek. Na druhou stranu, pokud si pečlivě pročtete obsáhlý příspěvek Alar-mu, uvědomíte si, že některé části výpovědi svědků zpochybnit nelze! Ač nám může být postava Dominika Feriho v politice sympatická, motivující mladou generaci či inspirující zájemce o politiku z řad Romů i jiných národnostních menšin, jde o závažná obvinění, která by se měla prokázat, nebo vyvrátit.

Politik, dle mého soudu, musí nést odpovědnost za své chování a jednání, a to vůči všem lidem. U politika jako zástupce lidu neplatí z hlediska politické a morální odpovědnosti presumpce neviny. V právním světě je tato zásada samozřejmě ctěna. Domnívám se však, že politik by měl představovat pro své okolí morální autoritu.

V tomto případě proto nepovažuji za hrdinství, pokud politik z důvodu vážného podezření z nezákonného jednání rezignuje na svou politickou funkci. Je to jeho povinnost vůči občanům, a to bez ohledu na to, zda tak činí jiní politici a bez ohledu na to, že občané tohoto státu na tyto rezignace nejsou zvyklí. Jistě, Dominik Feri není jediným politikem, který čelí podezření ze spáchání trestného činu. Na druhou stranu téma sexuálního násilí vyvolává v lidech emoce a je odstrašujícím případem, který je nutné nekompromisně odsuzovat.

Za mě politická rezignace a veřejná omluva navíc nijak nesnižuje závažnost jednání. Musíme pamatovat na možnost, že orgány činné v trestním řízení mohou obvinění prokázat. Trestní odpovědnost jakéhokoliv pachatele protiprávního činu musí být vždy v souladu se zákonem. Rezignace Dominika Feriho navíc přichází až v momentě, kdy podezření vyšlo veřejně najevo, a nikoliv v době, kdy k jednání mělo dojít, nebo v době, kdy se o něm ještě mluvilo nevěřejně. Jakékoliv sexuální násilí vůči člověku je neakceptovatelné a musí být řádně prošetřeno.

Na sociálních sítích jsem zaznamenal útoky směrem k obětem a zpochybňování jejich slov, jen z toho důvodu, že s výpovědí přišly pozdě. Tyto názory považuji za krajně nedůstojné. Ten, kdo s oběťmi sexuálního násilí pracuje, ví, že pozdní oznámení není výjimkou, ale spíše pravidlem, a to právě s ohledem na povahu útoku a často i osobu pachatele.

O Roma vakeren

pořad ČR určený pro Romy.

www.romove.cz

Me nakamav andre jama...

„Pomocááá, pomocááá...“ vičinav, ňiko man našunel, džav motorihá bara zoraha, džal pal mande motoris, the andre hine trin murša, igen man darav, džav so neksigeder, nadžal mange mištes, jon imar andre mande demavkeren, but hin odava časos, imar ajci nabirina, bara zoraha pekav man le motorihá andro stromos... Imar hin mange vigos, naphurdav, ňič našunav, čak dikhav, sar miro teštos lecinel upre ko ňebos, ňič man nadukhal... s'odava hin? Som muľi, imar muľom...

Soske kamenas miro meriben? K'oda sas? Savo sas len duvodos? Imar mange hin jekh, miri vodi lecinel, sidarel ko ňebos... Me nadžanav, ale hin mange igen lačhes, vareko man lidžal, the miri godi hin avrether, kamav te džanel, kaj lecinav, som imar pašeder ko švetlos, odava hin varesavo čudno, sar dživavas, šoha kajso šukar švetlos nadikhľom, kamav odoj te avel...

Sam pro cinteris, hin adaj but manuša, kas parunen? Man! O lavutara bašaven somorutne gila, miri fajta savore igen roven, the me pašľuvav sar kraľkiňa andro mochtos, ale me nakamav andre jama... „Pomóóoca...“ vičinav zoraľes cale bukenca...

„So avka vičines bara vikaha? So diliňafos, namukhes man te sovel?“ miro rom pre ma vičinel.

„Prebačin mange, ipen man detkeren andre jama pro cinteris, darav man...“ „Odava hin odoľestar, so samas te parunel imar pandžvar ada berš, tu pr'oda furt dumines...“

„Nane čačo, me pr'oda naduminav, čak...“

„Imar sov...“

„Nadžal mange te sovel, miri vodi lecinelas ko švetlos...!“

„Chin avri pro švetlos, le tuke varesavi medicina, the sov, bo me tutar diliňaluvá!“

„Nakamav te sovel, kamav te vakereľ...“

„Akaňik raľi, trin ori?“

„Mindig mange des lači duma, kana darav...“

„Imar hi, no dikhľal odoj varekas?“

„Hi, sas odoj miri fajta, so prindžarav le manušen, ale nakamenas man maškar peste, hoj imar nane miro časos...“

„No dikhes, mek hin tut but berša te dživel, odava sas čak o suno, the imar sov!“

„Hin tut čačipen, sas oda čak o suno, imar sovaha,“ phenav mire romeske.

Hin odava čačo, ada berš phiras čak te parunel, sako džives hin te šunel „muľa pro Covidos 19“, odava igen namištes, kana oľeske avela vigos? Šaj keraš, so kamas, furt odava „NALAČHIPEN“ adaj hin! So te kerel? Te džal pre vakcina? Me oľeske napaľav, andre televizija furt džal e reklama, sar hin mištes te očkinel, th'avka o manuša meren, te hin terne abo phure, so te kerel? Nadžanav, ale darav, hoj avela namištes, sar nalava e vakcina, hoj natromaha ňikhaj te džal, sar man naela o „preukazis“. Šaj avel e diskriminacija maškar amende, so te o bare raja kerena zakonos, te na ajse manušen sasfaren! So palek? Ipen calo berš ňikas nasasťarkerenas vaše epidemija, aňi pre operacija nalenas ňikas, sa pes ačhiľa. Adadžives nane ňič, sostar te lošanel. Nek pes kerel ajso baro zazrakos, kaj te lokeder dživas, na kaj te duminas čak pro meriben.

Te na pre mande vareko rušel, ale me mušinav te leperel, kana sas amenge feder, kana šaj phirahas lokeder pal cali phuv, naduminav andro aver šťati, kaj hin o moros, mištes sas amenge te džal andro Rumunsko. Na čak andro šťatos, kaj hin exotično, sar adadžives phiren but manuša, the anen k'amende ajso nasvalipen, so amare doktora nadžanen te sasťarel avri...

Sar kempel o manuš te duminel pro dživipen? Sar vaš kaske, odava hin vaš sakoneske, me dživav čorikanes, namušinav savoro te prindžarel, ale kamav te džal odoj, kana avela miro časos...

Irena Eliášová

Představujeme: Vanessa Šarközi & Miloš Bihary

Dokončení ze str. 1

li, ale díky Bohu, i tak se nám podařilo fungovat. Navzdory tomu se nám podařilo hodně pozitivních věcí, z čehož mám velkou radost.

Jaký styl hudby převážně hrajete?
Hrajeme gypsy jazz, přehráváme tradiční romské písně na velmi netradiční gypsy jazzový styl.

Jak vás přijalo publikum na vašem prvním vystoupení?

Náš první koncert, to byl vznik naší kapely. Hráli jsme venku a po koncertě jsme se stali kapelou. A publikum to přijalo úžasně. Jsem za to moc ráda.

Pro jaké publikum nebo akce nejraději hrajete?

Hrajeme rádi pro každé publikum, důležité je, aby se to lidem líbilo, protože pak si to užíváme s nimi i my.

Co máte v plánu s vaší kapelou, na co se posluchači můžou těšit?

Teď momentálně plánujeme nahrávání letní písně s takovým letním svěžím videoklipem a kromě toho ještě plánujeme i videoklip a nahrávku k naší autorské písni. Já jsem napsala text a Miloš napsal hudbu.

Vanesso, setkala ses už s kritikou ohledně tvého pěveckého vystupování?

Určitě ano, myslím si, že s kritikou se seznámil zatím každý umělec, ale když je ta kritika konstruktivní a umím si z ní něco vzít, tak je podle mě velmi přínosná. Ale pokud je kritika z toho hlediska, že si člověk potřebuje vyventilovat nějaké své komplexy, tak je dobré si toho nevšímat.

Jste všichni členové kapely studenti konzervatoře?

Všichni jsme už konzervatoř vystudovali. Já a Miloš jsme na vysoké škole a ostatní už skončili i vysokou školu.

Jak často s kapelou zkoušíte?

Zkoušíme podle toho, jestli máme koncerty, jak jsme na tom s nahráváním, takže vždycky před koncertem si dáme takové dvě zkoušky, potom si dáme kávičku a vždycky je to velmi příjemné. (směje se)

Jak moc je ti blízká tradiční romská hudba a jaká píseň je tvá nejoblíbenější?

Tradiční romská hudba je mi velmi blízká, protože jsem na ní vyrůstala od malička. A těch nejoblíbenějších písní mám strašně moc, ale asi nejbližší mému srdci je naše cikánská hymna Dželem dželem.

Jaký je tvůj osobní pohled na současnou romskou hudbu?

Můj pohled na současnou romskou hudbu je asi takový jako na každou hudbu. Hraje se velmi kvalitní hud-

ba, hraje se i méně kvalitní hudba, zábavová hudba, ale myslím si, že všechno je v pořádku, pokud si to najde svého posluchače. Ale z mého pohledu je velmi důležité, aby se i ta cikánská hudba hrála na úrovni, aby ti muzikanti byli vzdělání, protože pak to má úplně jinou úroveň.

V jakých městech plánujete turné se svojí kapelou?

Kvůli koruně se to trochu komplikuje a řeší se vše na poslední chvíli, ale momentálně plánujeme Bojnice, Nitru, Bratislavu, Trnavu. A další město, ve kterém zahrajeme, dám určitě vědět.

Máš nějaké další zájmy kromě hudby a máš čas se jim věnovat?

Řekla bych, že celý můj největší zájem na celý život je hudba. Takže na nějaké jiné věci ani není čas. Ale velmi ráda pečů, vařím. Přes léto mám ráda plavání, mám ráda módu a konečně jsem se ve svých dvaceti letech naučila jezdit na kole. A když je dobré počasí, velmi ráda jezdím na kole.

Co tvůj osobní život, plánuješ děti, rodinu?

Samozřejmě, jsem velmi rodinně vychována. A taky se těším na to, jak budu mít vlastní rodinu a vlastní děti.

Jak jsi na tom s romštinou? Umíš mluvit plynule romsky?

Bohužel, neumím vůbec romsky, moc mě to mrzí. Ani moji rodiče neumí romsky. Jediná, která mluví romsky, je moje babička, ale ta mě to nenaučila a dokonce mě nenaučila ani po maďarsky. Takže se za to zlobím. (směje se)

Pocházíš z hudebnické rodiny, vzpomeneš si na své dětství, chtěla jsi být slavnou zpěvačkou nebo muzikantkou?

Ano, od malička jsem si přála být muzikantkou a nic jiného nepři-

cházel v úvahu. I když moji rodiče jeden čas chtěli, aby se stala právničkou, doktorkou a nevím, co všechno, já jsem vždy chtěla být doopravdy jen muzikantkou.

Jak se mají tví rodiče a co nového chystají?

Moji rodiče se mají velmi dobře. Plánují též další nové věci, nové turné. Více informací najdete na jejich webových stránkách.

Vanesso, zajímáš se i o módu, jaký je tvůj oblíbený styl v oblékání?

Ano, módu miluji. Miluji každý styl módy, ale nejradši kombinuji. Mám ráda ležerní, sportovně-elegantní styl, tzn. klidně našasené šaty s teniskami nebo naopak rifle s vysokými podpatky. Takže myslím si, že mám ráda z každého něco.

Jak jsi trávila období Covid 19?

Období Covid 19 jsem trávila ne moc příjemně, protože jsme nemohli hrát, nemohla jsem dělat to, co mám nejraději. Ale jsem ráda, že už to pomaličku odchází a můžeme dělat to, co máme nejraději.

Čeho si na lidech vážíš a naopak, co tě odpuzuje?

Nejvíce si na lidech vážím pokory, pravdomluvnosti, když se na ně dá spolehnout. A nejvíc mě odpuzuje, když lžou, jsou nespolehliví a asi nejvíc, když jsou falešní.

Máš nějaké motto v životě, které tě vede?

Žádné speciální motto nemám, snažím se žít tak, abych nikomu neublížovala, abych byla šťastná a i lidé okolo mě.

Co bys chtěla vzkázat našim čtenářům Romano hangos?

Vzkázala bych jim, ať jsou šťastní, ať dělají všechno tak, aby byli se svým životem spokojeni, protože to je nejdůležitější.

rozhovor vedla Veronika Kačová

Prindžaren la Vanessa Šarközi & Miloš Bihary

E Vanessa Šarközi hiňi terňi talenti-men spevačka, lakri daj the lakro dad hine o bachtale Silvia the Ernest khatar kapela Ciganski diabli. Ehin lake bišujekh berš the dživel ke Bratislava. Anglo duj berš kerđas avri peskri banda, savi nekbuter bašavel gipsi jazzove gila. E banda pes kidel te bašavel andre Nitra, andro Bojnice the aver fora. Ginen ovakeriben na ča pal lakro likeriben andro bašaviben.

Servus Vanessa, šaj amenge phenes, so tut cirdelas, hoj te keres avri e banda, savi pes vičinel Vanessa Šarközi & Miloš Bihary Gipsy Jazz Project?

Phenavas bi, hoj andre kada, kaj te kerav avri miri kapela, man cirde-las nekbuter kada, andro dikhav rado romano bašaviben. Načirla bašava-vas furt ča klasika, vašoda hoj man sikhľuvavas te bašavel pre bugova the operno gilaviben, ale phen-dom mange, hoj imar kamav te ke-rel vareso miro, romano, vašoda hoj igen kamav romano bašaviben.

Keci berš imar tiri banda bašavel?

Sar banda bašavas duj berš, ale čeporo zaterďilam vaš e korona, pher-do vjeci vaš lake našaďam, ale paľi-kerav le Devleske, he kavka amen birinas te bašavel, he kerđam pher-do lače vjeci, vaš soske som but rado.

Savo štilos bašaven?

Bašavas gipsi jazz, prebašavas tradične romane gila pre but natradično gipsi jazzovo štilos.

Sar tumen lile o džene pre tumaro peršo bašaviben?

Amaro peršo koncertos ehas đives, kana pes amari banda ačhiľas. Bašava-has avri, the pal o koncertos pes ačhiľam banda. The o džene oda lile lačhes. Som vaš kada but rado.

Perdal save džene bašaven nekbuter?

Bašavas rado perdal sakoneste, pre savore akciji, baro ehin, hoj pes amaro bašaviben le dženge pačisaloľ, paľis sam he amen rado.

So nevo kerena la bandaha, pre soste pes o džene šaj radisaľuven?

Ta akanak plaňinas te nahrajinel linajeskeri gilí he kajse linajeskre vi-

deoklipoha the okrem kada mek plaňinas he o videoklipos the nahravka pre amari autorsko gilí. Me pisindom o lava the o Miloš e melodija.

Vaness, arakhľal tut imar la kritikaha vaš kada, sar gilaves abo bašaves?

Bizo hi, gondolinav, hoj la kritika-ha pes arakhľas sako lavutaris, ale te hiňi e kritika konstruktivno, the džanav mange latar vareso te lel, ta ehin perdal mande but lačhi. Ale te ehin e kritika kajsi, hoj o manuš kamel avri te del peskre komplexi, ta ehin feder pre kada te nadikhel.

San savore džene andre banda studenta pre konzervatoř?

Savore imar e konzervatoř kerđam avri. Me the o Miloš sam pre uči škola the aver džene imar dokerde he e uči škola.

Sar but la bandaha skušinen?

Džal pal kada, či amen ehin koncer-ti, sar sam upre andro nahravaňi, sar džas te bašavel, ta peske keras skuška, paľis peske pijas kava the furt oda ehin but mištes. (asal)

Ehin tuke pašes o romano bašaviben, the savi gilí hiňi tiri nekfeder?

Mange ehin phurikane romane gila but pašes, vašoda hoj andre lende baruvasas. The kole nekfeder gila ehin čačes but pherdo, ale koľa nekpaseder, so hiňi andro miro jilo, ehin amari romaňi hymna Džeľem džeľem.

Sar dikhes pre adaďiveskero romano bašaviben?

Miro dikhiben pre adaďiveskero romano bašaviben ehin kajso, sar pre sako bašaviben. Bašavel pes but lačho bašaviben, bašavel pes tiž na avka kvalitno bašaviben, zabavovo bašaviben, ale gondolinav mange, hoj savoro ehin lačhes, te oda šunen o džene. Ale šaj phenav, hoj ehin but lačhes, te pes o romano bašaviben bašavel pre urovňa, te o lavutara hine sikhade, vašoda hoj paľis oda ehin calkom aver urovňa.

Andre save fora plaňinen te bašavel la bandaha?

Vaš e korona pes oda čeporo komplikinďas the sa pes rješinel pre posledno chvila, ale akanak plaňinas te bašavel andro Bojnice, Nitra, Bratislava, Trnava. The aver foros, kaj bašavaha, tumenge bizo phenava.

Ehin tut varesave aver zaujma okrem bašaviben, the ehin tut pr'oda časos?

Phenavas bi, hoj miri nekbareder zaujma andro calo dživipen ehin o bašaviben. Ta pre varesave aver vjeci nane aňi časos. Ale but rado pekav, tavav. Linaje rado plavinav, dikhav rado e moda, the ajci pre kajciste man sikhľilom andre mire biš berša te phireľ probicigľos. The te ehin avri lačhes, but rado phirav pro bicigľos.

So tiro dživipen, kames čhavoren, familija?

Bizo, som but familijatar likerďi. The radisaľuvav man, sar man ave-la miri familija the mire čhave.

Sar but džanes romanes? Džanes te vakerel lačhes?

Zijand, nadžanav vobec, phares mange. Hem aňi miri daj the dad romanes nadžanen. Jekh, ko džanel te del duma romanes, ehin miri baba, ale joj man nasikhadas, the mek aňi maďarski. Ta som choľamen. (asal)

Aves khatar bašavibnaskeri familija, leperes tuke pre tiro čavoripen, kamehas te avel bachtaľi spevačka abo lavutarka?

Hi, khatar čavoripen mange vinšinas te avel lavutarka, the nič aver nakamavas. He te e daj le da-deha mandar kamenas, hoj te avav pravňička, doktorka, the nadžanav so savoro, me kamavas furt te avel čačes ča lavutarka.

Sar dživel tiri daj le dadeha, so nevo plaňinen?

Miri daj le dadeha hine mištes. Plaňinen tiž neve vjeci, neve turne. Buter rakhena pre lengre webove stranki.

Vaness, zaujmines tut tiž pal e moda, so rado ures?

Hi, e moda dikhav rado. Dikhav rado sako štilos andre moda, ale nekbuter kombiňinav. Dikhav rado ležerno, športovno-elegantno štilos, rado urav vigana fodrenca the teniski, the visar, rifle le bare podpatkenca. Ta mange gondolinav, hoj dikhav rado sakonestar vareso.

Sar likerehas o đivesa andro Covid 19?

Đivesa andro Covid 19 perdal mande nahas but lače, vašoda hoj našti bašavahas, našti keravas koda, so dikhav nekradeder. Ale som rado, hoj oda imar polokes odžal, the šaj keras koda, so dikhas nekradeder.

So dikhes rado andro manuša, the visar, so tuke lendar džungľol?

Nekbuter pro manuša dikhav rado paťiv, čačipen, te lenge šaj paťav. The nekbuter mange džungľol, te chochaven, hine zmukhle, the asik nekbuter, te hine falešne.

Ehin tut varesavo motto, savo tut andro dživipen del bacht?

Ňisavo specijalno motto man nane, dživav kavka, hoj Ňikasko te nakerav phares, hoj te avav bachtaľi, he o manuša paš mande tiž.

So bi kamehas te phenel amare dženge, so ginen Romano hangos?

Phenavas bi lenge, hoj te aven bachtale, the te keren savoro kavka, kaj te aven peskre dživipnaha spokojne, vašoda hoj kada ehin nekbareder.

Phučelas e Veronika Kačová foto: archiv Vanessy Šarközi

Nechci do jámy...

„Pomóóó... pomóóó...“ volám o život a nikdo mě neslyší, řídím auto a jedu velkou rychlostí, valí se za mnou auto, sedí v něm tři chlapi, mám ohromný strach a snažím se co nejvíce vzdalovat, ale nedaří se mi, vrážejí do mě, trvá to dost dlouho a já už nemám síly, vzdávám to a narážím do stromu... Je po mně, už nedýchám, ale vidím, vidím, jak se moje tělo vznášá do výšky, necítím žádnou bolest, žádný cit... co to je? Jsem mrtvá...

Proč chtěli moji smrt? Kdo to byl? Jaký měli důvod? Vlastně to je už jedno, já ležím mrtvá a moje duše se vznášá, letí velkou rychlostí k nebi... Nevím, ale je mi krásně, kdosi mě řídí a moje myšlenky jsou někde jinde, chci vědět, kam letím, přibližuji se ke světlu, zvláštní, tak krásné světlo jsem zažila nikdy neviděla, chci tam být...

Jsmo na hřbitově a je tu plno lidí. Koho vyprovází? Mě! Muzika hraje tklivé písně, moje rodina truchlí, pláče a já ležím v rakvi jako královna, ale já nechci do jámy... „Pomóóó!“ křičím z plných plic...

„Co tak rveš? Co blbneš, křičíš a nenecháš mě spát...“ můj manžel se mnou cloumá.

„Promiň, zrovna se mě chystali dát do jámy, hrůza, děs...“

„To máš z těch pohřbů, to je už pátý pohřeb letos, moc si to bereš...“

„Ne, vůbec na to nemyslím, já jenom...“

„Tak už spi...“

„Nejde mi to, má duše letěla ke světlu...“

„Vykašli se na nějaké světlo, vezmi si prášek na spaní a dej mi pokoj, nebo se z tebe zblblnu!“

„Nechci spát, potřebuji si pohovořit, co...“

„Teď, ve tři v noci?“

„Pokaždé mě uklidniš, když mám špatné pocity...“

„Tak jo, a co jsi viděla? Byl tam někdo?“

„Ano, byli tam moji známí, moje rodina, ale nechtěli mě tam, že ještě není můj čas...“

„No vidíš, tak si nedělej starosti, ještě máš před sebou hodně roků života, to byl jenom sen, už o tom nemluv.“

„Máš pravdu, byl to jen blbý sen, budeme spát,“ říkám manželovi a snažím se usnout.

Je to pravda, poslední dobou chodíme jenom na pohřby, každou chvíli je slyšet „umřel na Covid 19“, je to hrozný, jak dlouho to potrvá? Ať se snažíme jakkoli, pořád to ZLO je tady! Co dělat? Dát se očkovat? Tomu já nevěřím, v televizi běží pořád reklama, jak je dobré se očkovat, a přesto všechno lidi umírají, ať mladí nebo staří. Co dělat? Nevím, mám obavy, že bude zlé, pokud se nedám očkovat, bojím se, že nebudeme moci jít nikam, pokud nebudeme mít „očkovací pas“. Nastane diskriminace neočkovaných, nakonec aby se nerozhodli „chytří“ zavést zákon proti neočkovaným, že je nebudou léčit! Co potom? Vždyť jak se bojovalo proti epidemii, celý rok se neléčilo, mnoho lidí skonalo, hodně lidí nebylo léčeno, vše se zastavilo, operace se nekonaly. V dnešním světě není nic, z čeho bychom měli radost ze života. Ať se stane nějaký zázrak, abychom mohli lehčeji dýchat, ne přemýšlet o konci života.

Ať se na mě nikdo nezlobí, ale já ráda vzpomínám na život, kdy jsme mohli jít, kam jsme chtěli, nemyslím do cizích krajů, to já neměla zapotřebí, ale volně jezdit po naší republice, přeci u nás je taky krásně, nejen v exotických státech, za komunismu nám stačilo jet k moři o dovolené třeba do Rumunska... Dnes si zvykl náš lid jezdit co nejdál, na druhou půlku země, jenom aby se pochlubili a přinášejí hroznou nemoc, kterou neumíme léčit.

Jaký to má smysl? Jak pro koho, je to individuální, já žiji skromně, nemusím poznat vše, co neznám, ale chci se dožít věku, kdy je čas odejít...

Irena Eliášová

Hin pharones te avel korkori...

Nadžanav, te sako avka sar me, sako đives pal o dilos mušinav sikra te sovel, talam hin oda miro sikhlipen, abo vašoda, hoj imar nihhaj naphirav andre bufi. Sako đives mange sikra sovav, the palek hin mange mištes. No adađives odava hin avresar! So čak pašlilom, o zvonkos kerel bari vika. S'odava? K'oda hin? Amare čhavore na, bo hin len kleja. Uštav pal o hačos, the džav te phundravel o vudar. Phundravav, terdol andal mande phuri gadži, cili pes trasinel.

„So kamen...?“

„Mangav tut, pašutni, naštik rakhav o mobilos, mušinav te vičinel la zachranka, šaj tu...“

„Šaj, av andre, vičinava.“ Avla andre the me vičinav 155. Chudlom imar.

„No vaker, romñije!“ Savoro phenav andro telefonos, so mange phenel e gadži. Imar avena. Phučav la gadžijatar, soske hiñi rovlardi, so pes kerel ke late.

„No, amen sako đives pal o chaben džas amenge te pašlol, sovahas, me uštilom, ale miro rom na, igen zorales sovel, nauštel...“

„Phurdel?“

„Nane te šunel...“

„Romñije, imar hin adaj e zachranka, džas ke tute.“

Gela preku duj kurke, the me leperav pro phuro gadžo, so nauštila. Me duminav, hoj savoro hin mištes. No nane, bo dikhav la phura gadžija, sar polokones džal andre bota, pre late hin kale renti. Imar džanav, hoj o gadžoro muľa. Dav lake lačo lav the phenav.

„Hin tut pharones pro jilo, tiro rom muľa?“

„Hi, romñije, miro rom sovelas, the imar nauštila upre, muľa mange...“ Phenel the mukhla pes te rovel. Hin mange pre late pharones, no nadžanav, so te phenel.

„Hin mange pharones, the keci leske sas berš?“

„Eftavardeš trin berš, the akañik som korkori andro panelakos, me nadžanav, sar dživava, sar počinava o bitos...“

„Romñije, tut nane čhave?“

„Hin, ale mire čhave nane lače, miro čhavo bi man ke peste liňahas, ale e bori nakamel, the aňi o zatfos nakamel, kaj te avav ke mri čhaj. Phenavas lenge, hoj dava calo miro duchodos, no jon nakamen, kaj te džav andro domovos. Ale odaj hine but manuša, me nasom jekh korkori, sam buter phure manuša, the odaj mušinel o manuš te užarel. Andro domovos hine but, o čhave nakamen te kerel pašal amende, nakamen amen.“

„Hin mange pre tute pharones, ale vareso mušines te kerel...“

„Devla, me? Naštik phirav, bije kopal nadava aňi krokos...“

„Me dikhav, no vičinava pre socijalka, the jon ke tute bičhavena vareskas, the savoro tuke avri kerena.“

„Tu mange šaj čulo pomožines, man nane o kontakti, me len nadžanav.“

„Ma dara, me tuke savoro pisinava, kaj vičineha, hi?“

„Palikerav tuke, sal igen lači...“

„Me nasom lači, me...“

„Odava kampolas te kerel mire čhave, no jon čak užaren, hoj lenge dava bare love...“

„The tu sal barvali?“

„Hi, hin amen baro kher, the vilka pal o Ñemci...“

„The odava imar chudle tire čhave pal o dad, na?“

„Na, miro rom savoro pisinda pre mande, jov džanelas, save hine amare čhave nalače, nakamenas amen, paťa mange!“

„Kana sal ajsi barvali, avka o čhave...“

„Romñije, the mandar nachudena hič, the me pisindom savoro vaš o čhavore, so hine andro domovi, the imar!“

„Ha, ha, odava hin finom. Amare čhavoren nane hič, hič amendar nachudena, th'avka amen kamen! Amare čhavore amendar bajinen.“

„Me nadžanav, čak dikhav, sar ke tute phiren tumare čhavore...“

„Phenav tuke, me kamav mira bora, the le zatfos, the pomožinas amenge, sar šaj, choc the amen nane nisavo barvalipen...“

Irena Eliášová

Bašaviben andro miro dživipen

2. koter

„Vičinav man Kilian, the som manazeris andre bari nahravaci spoločnosť. Miri bufi ehin, hoj rodav avri le talenten. Tumaro bašaviben the giľaviben andro foros mange pelas pre dzeka, the tumaro hangos hino perfektno, ehin tumen bari bacht. Avela mange pativ, hoj tumenca šaj kerav bufi.“

Dikhavas pre leste phundrade mujeha.

„Kamavas bi te šunel aver tumare gila, te hine tiž kajse lače, save šundom, avavas rado, te bi perdal mande nahrajinenas album.“

Pal o chaben uštilas the potindas, the sar odgelas, čhidas mange pro skamind vizitka, vašoda hoj me nadžanavas, so te phenel. Okrem kada mange mukhlas pro skamind vajkeci love. Čujinavas man nalačhes, čorikanes. Uštilom the gelom het.

Andre cercha mange palis pašlilom, zagaruđom man khatar gitara the zašutom le apsenca pro muj. Tosara uštilom la mišlaha, hoj man avela rovnako đives sar akor, ale daraha, hoj mange te zarodav love pro chaben, pañi, kaj pes te landarav, the pradelna. Kamav te lel la gitara, ale e gitara nihhaj. Čorde la. Jekh, so mange ačhilas, ehas čeporo lovore andre žeba. Kerđas pes mange phujes the kamelas pes mange te rovel the te kerel vika. Somas bi peskri gitara korkori, sar ni-gda akor. Čujinavas man korkori andro cuzo than. Palis našti keravas hič, hoj gelom le lovenca andre telefoni budka te vičinel khatar o čislos pre vizitka le rajes Kilian. Nakhadom tele the phenđom leske, hoj mange kampil te šegetinel, the hoj mandar čorde e gitara. Phenđas, hoj pal mande avela the pal savoro pes postarinla. Somas leske palikerđi, ale he kavka nadžanavas, andre sos-te man mukhav. Aver možnosť man bi e gitara nahas.

„Likerava man pal tumende he pal tumari našadi gitara the thovav vera, hoj kolen lupičen rakhaha“, phendas, sar avlas. „The preačhiven tumenge te chochavel kaleha, ko čačes san. Prindžarav tumen, the tumaro baro hangos nane nikas khatar amare talenta. Nasan kola, vaš savi tumen sikhaven.“

Mušindom te phučel, sar oda, the kana man prindžardas. Phenđas, hoj peršo, kana man šundas te bašavel. Kija bašaviben ačaluvelas, ehas oda leskri bufi. Phenđom, hoj leha kerava jekhetane bufi pal e podminka, hoj pal mande nikaske naphenela. The te nasuhlasinela, džava pale pre ulica, the ačhola pes mandar bezdomovcos bi e gitara the avava kavka sar mire kamarata, bezdomovca. Koda suñiben pes mange napačisaľolas, ale te phenel oda mušindom. Odphendas, hoj te oda džala, ta naphenela hič. Počoral man modľinavas, hoj pes miri gitara te rakhel, kaj te naavelas bikenđi, the imar bi la ni-gda nadikhavas. O Kilian man ľigendas andro kher perdal o talenta the phendas, hoj mange čeporo te odpočinav, hoj namušinav nisostar te daral. Zaphan-

dľas pal peste o vudar the odgelas. Ačhilom korkori andro cuzo kher, savo pes majinlas te ačhuvel miro nevo kher. O obivakos ehas modernes kerdo, šive sifonera, bari rura andre kuchňa, šivo rohovo gaučos, televiza thođi pre fala, belave křesla the bare blaki, save džanas pro balkonos. Mindar paš leste gelom, phundradom les the čujindom šilalo cugos andro bala. Vobec nadžanavas, kaj som. Zaphandľom e blaka pro balkonos the gelom te sovel.

Dujto đives tosara mange vareko drukinlas pro vudar, mindar uštilom the phučlom, k'oda. Ehas oda o Kilian. Phundradom the mukhlom les andre. Sar man dikhľas, chudľas mange te kerel chaben the kava. Čaľam the gelam motoriha andro studio. Dromeha but nada-has duma. Ehas man čeporo dar, vašoda hoj nadžanavas, so pes ačhola. Zaparkindam the gelam andre bari budova, gelam vitahoha andre trito štokos, kaj ehas e kancelarija. The kodoj mange savoro phendas, so pes ačhola.

„Mušinen te giľavel giľi, savi poperšo šunenena. Mušinen la te sikhľol bije ľisavi chibica the te nagiľavel falešňones. The mušinen te rakhel tumari gitara, savaha palis bašavena.“

„So?“ odphendom leske. „Oda som varesavi hrđinka, abo man ehin schopnosti?“

Somas cholamen the nadžanavas, s'oda znameñinel. Hem nahas časos, vašoda hoj mušindas te džal andro studio. Sar gelam andre, ta napaťavas mire jakhenge, všadzi pašal ehas stolki, save kerenas bari kereka, maškaral terđolas varesavi bari momeli, savi labolas. Dičholas oda sar pre varesavi omša abo ritualos. Sar man visardom pro Kilian, sar te bi pes čerindas andre varesavo aver manuš. Leskro muj imar nahas kajso šukar the kedvešňo, ale visar, nahas les ľisavo muj, sar te bi phurilľas. The hem nadžanavas sar, dikhľom pre kole stolki te bešel le manušen, save chudle te giľavel the te bašavel furt vajkeci giľa pal peste. Lengre hanga šundonas kavka zorales, hoj man kalestar rozdukhallas o šero. Sar dikhľom pre sakones-te, ehas pre peste kavka čhide, ale ehas sako aver. The kola gitara... ehas oda miri Tailorka. Joj ehas savoren. Somas kalestar nervozno, vašoda hoj nadžanavas te rozľuštinel avri e giľi, savi pes kodoj giľavelas. Phenavas mange, hoj oda ehin

nalačno suno, savestar man mušinav upre te ušťol, ale nahas. Savoro ehas čačes. Zaphandľom o jakha the sustreďinavas man andre mire jakha the kana. Zaphandľom o vastakhatar mire pike the suňinavas mange, hoj ehin savoro andre rovnovaha the me som khere the pisinav o lava pre nevi giľi. Bešav pro hačos, ehin kurko. Liľom e tužka the papiris the chudľom te pisinel, počoral mange giľavavas miri nevi giľi, kaj pes giľavelas pal o kham, bacht the lače manuša. Ehas oda but šukar giľi. Mire jiles ehas čačipen the me prindžardom, hoj koda, so bašavenas kole čudne manuša, ehas kala giľi, savi pes mek naačhila the niľko lakre lava mek naginlas the nadžanelas. Savoro andre peste zapejas korkoro, the aňi oda nakamavas te rješinel, baro perdal mande ehas, hoj kola hadanka kerđom avri. Sar mange paťavas the nadaravas man, ta paš lende gelom pašeder the pregilađom len mire hangoha. Lengre hanga nadžalas te šundol the džanas het, našadanas jekhetane lengre teštenca. Naačhilas lendar hič, ča čučo than. Andre miri giľi ehas but bari zor. Savoro ehas cicho. Rozdikhľom man pal e cimra, the rodavas le Kilian, savo pre mande dikhelas the napaťalas kaleske, so akanak dikhľas. Asandľom pre leste, the liľom les vastestar. Somas rado, hoj pes nanašadās kavka sar savore.

Odgelam khatar studio. Diňas man lav, hoj kole đivesestar keraha bašaviben ča pal kada, sar man čujinava. Furt kamavas te kerel o bašaviben pal miro. Ginavas pre peste, the oda ehas kada, so man andro bašaviben kerelas man. Preačhilom man te thovel kijo aver umelca, the paťavas korkori mange. Odkanastar keravas bašaviben, savo ke mande peskre hangenca vakerelas. Buterval andro lava pisinavas pal o manuša khatar aver svetos. Le Kilianoha man ehas koda, so andro bašaviben rodavas. Vaš leske mire đivesa nane kajse stresove the som rado vaš sako đives. Chudľam te bešel andro gav, vašoda hoj mange ehin feder, sar som pro cugos the andro cicho, feder sar te bešel varekaj andro foros. Jekhvar andro berš keras pre dvora benefičňo koncertos perdal mire kamarata bezdomovca. The savore jekhetane peha giľavas.

Veronika Kačová

Hudba mého života

2. část
„Jmenuji se Kilian a jsem manažer velké hudební nahrávací společnosti. Má práce je vyhledávání talentů. Vaše hudební a pěvecké představení v centru na mě udělalo dojem a váš hlas je dokonalý, máte velký dar. Bude mi ctí s vámi spolupracovat.“

Nevěřicně jsem na něj zírala s otevřenou pusou.

„Chtěl bych slyšet další vaše kousky, a pokud jsou tak dobré, jak jsem slyšel, rád bych, abyste pro mě nahrála album.“

Po večeři vstal, zaplatil účet a než odešel, hodil mi na stůl vizitku, protože jsem nebyla schopná odpovídat. Kromě toho mi nechal na stole několik bankovek. Cítila jsem se mizerně ubohá. Vstala jsem a odešla.

Ve stanu jsem si pak lehla, schoullila se kolem kytary a usnula se slzami na tvářích. Ráno jsem se probudila s myšlenkou, že strávím den opět stejně, ale i s obavou, abych vydělala na jídlo, sprchu a prádelnu. Chtěla jsem popadnout kytaru, ale kytara byla pryč. Ukradli ji. Jediné, co mi zůstalo, bylo pár drobných v kapse. Udělalo se mi zle od žaludku a chtělo se mi brečet a řvát zároveň. Byla jsem bez své kytary opuštěnější než kdy předtím. Cítila jsem se sama v cizím prostředí. Nakonec mi nezbylo nic jiného, než se s těmi pár drobnými vydat do nejbližší telefonní budky a zavolat z vizitky na číslo pana Kiliana. Polkla jsem a řekla mu, že potřebuji pomoc a že mi ukradli kytaru. Souhlasil, že pro mě přijede a o vše se postará. Byla jsem mu vděčná, ale přesto jsem nevěděla, do čeho se to pouštím. Jinou možnost jsem bez kytary neměla.

„Postarám se o vás i o vaši ztracenou kytaru a přísahám, že ty lupiče najdeme,“ řekl, když přijel. „A přestaňte si lhát, kdo doopravdy jste. Znáám vás a váš rozsah hlasu nemá nikdo z našich talentů. Nejste tím, za koho se vydáváte.“

Musela jsem se zeptat, kdy mě poznal. Řekl, že od první chvíle, kdy mě slyšel hrát. V hudbě se vyznal, byla to jeho práce. Souhlasila jsem, že s ním začnu spolupracovat pod podmínkou, že o mě nikomu nic neřekne. A pokud nebude souhlasit, vrátím se zpátky na ulici a stane se ze mě bezdomovec bez kytary a skončím jako mí kamarádi. Ta představa se mi nelíbila, ale říct jsem to musela. Odpověděl, že

pokud to půjde, tak bude mlčet. V duchu jsem se modlila, ať se moje kytara najde, aby nebyla prodaná a už bych ji nikdy neviděla. Kilian mě odvezl do bytu pro talenty a řekl, ať si odpočinu, že se nemusím ničeho bát. Zabouchl za sebou dveře a odešel. Zůstala jsem sama v cizím bytě, který se měl stát mým novým domovem. Obývací prostor byl moderně zařízený, šedé skříňky, velký sporák v kuchyni, šedý rohový gauč, televize připevněná na zdi, žlutá křesla a velké okno vedoucí na balkon. Okamžitě jsem se k němu vydala, otevřela ho a ucítila jsem chladný vítr ve vlasech. Vůbec jsem netušila, kde to jsem. Zavřela jsem okno na balkoně a odešla spát.

Druhý den ráno mi někdo zaklepal na dveře, okamžitě jsem vstala a zeptala se, kdo tam je. Byl to Kilian. Otevřela jsem mu a pustila ho dovnitř. Když mě viděl, začal mi chystat snídani a kafe. Najedli jsme se a vydali se autem do nahrávacího studia. Cestou jsme moc nemluvíli. Měla jsem trochu strach, protože jsem nevěděla, co se po mě bude chtít. Zaparkovali jsme a vešli do velké budovy, jeli výtahem do 3. poschodí, kde byla jeho kancelář. A tam mě informoval o všem, co se bude dít.

„Musíte zazpívat píseň, kterou napoprvé uslyšíte. Musíte se ji naučit bez jediné chybičky a falše. A musíte najít svou kytaru, se kterou potom vystoupíte.“

„Cože?“ odpověděla jsem. „To jsem nějaká hrdinka nebo mám schopnosti?“

Byla jsem v šoku a nevěděla jsem, co to má znamenat. Avšak nebyl čas, protože jsme museli jít do studia. Při vstupu do něj jsem nevěřila svým očím, kolem byly židle, které tvořily velký kruh, uprostřed kruhu stála nějaká velká zapálená svíčka. Vypadalo to tu jako při nějaké mši nebo rituálu. Když jsem se otočila na Kiliana, jako by se proměnil v úplně jiného člověka. Jeho obličej už nebyl tak krásný a milý, ale naopak, neměl žádný výraz, jako by ze dne na den zestárnul. A ani jsem se nenaděla a spatřila jsem na těch židličkách děti lidi, kteří začali zpívat a hrát pořád dokola několik písní. Jejich hlasy zněly tak silně, až mě z toho rozbolela hlava. Když jsem se zaměřila svým pohledem na každého

z nich, byli si tak podobní, ale přitom odlišní. A ta kytara... to byla moje Taylorka. Měli ji všichni. Byla jsem z toho nervózní, protože jsem nemohla rozluštit písničku, která se tam zpívá. Říkala jsem si, že to je jen špatný sen, ze kterého se musím probudit, ale nebyl. Všechno bylo naprosto živé. Zavřela jsem oči a soustředila se na svůj vnitřní zrak a sluch. Zkřížila jsem si ruce kolem ramen a představovala si, jak je všechno v rovnováze a já jsem doma a zrovna píšu text k nové písničce. Sedím na posteli a je víkend. Vzala jsem tužku a papír a začala psát, v duchu jsem si přezpívala svou novou píseň, kde se zpívalo o slunci, štěstí a dobrých lidech. Byla to velmi krásná píseň. Má intuice se nemýlila a já zjistila, že to, co hráli ti divní lidé, byla tato píseň, která ještě ani nevznikla a nikdo její text nečetl a neznal. Vše do sebe zapadlo samo a já jsem se nad tím nechtěla nijak pozastavovat, důležité pro mě bylo, že jsem tu hádanku vyřešila. Když jsem si věřila a nebála se, tak jsem se k nim přiblížila a přezpívala jsem je svým hlasem. Jejich hlasy utichaly a vzdalovaly se společně s mizejícími těly. Nezůstalo po nich nic, jen prázdná místnost. Má píseň v sobě měla nesmírně velkou sílu. Vše ztichlo. Rozhlédla jsem se po místnosti a hledala Kiliana, který se na mě koukal a nevěřil tomu, co právě viděl. Usmála jsem se na něj a vzala ho za ruku. Měla jsem radost, že nezmišel jako ostatní.

Odešli jsme ze studia. Slíbil mi, že ode dneška budeme tvořit hudbu jen podle toho, jak se budu cítit. Vždy jsem si přála dělat hudbu podle sebe. Opírala jsem se o sebe, a to bylo to, co mě dělalo v hudbě jedinečnou. Přestala jsem se s druhými umělci srovnávat a věřila jen sama sobě. Od té doby jsem tvořila hudbu, která ke mně svými hlasy promlouvala. Často jsem v textech písní psala o bytostech a jiném světě. S Kilianem jsem měla to, co jsem v hudbě hledala. Díky němu jsou mé dny méně stresové a vážím si každého dne. Přestěhovali jsme se na venkov, protože mi čerstvý vzduch a ticho sedí víc, než bydlet někde v centru. Vždy jednou do roka pořádáme na zahradě benefiční koncert pro mé kamarády bezdomovce. A společně si všichni zazpíváme.

Veronika Kačová

Je těžké být sama...

Nevím, jestli si každý v mém věku musí zdřímnout aspoň na chvilku denně, já musím, asi jsem si na to zvykla. To je tím, že jsem důchodkyně a nemám žádné povinnosti, někam denně jezdit. Každý den si lehám na postel a cítím se potom fajn, ovšem dnes je to jiné, dá se říct, docela hrozné. Jen co jsem ulehla, zvonek drnčí o život. Pane jo, co se děje, naše děti to určitě nejsou, oni mají klíče od našeho bytu. Rychle vstanu a jdu otevřít. U mých dveří stojí stará gadži, celá se třese.

„Copak chcete...“

„Moc vás prosím, sousedko, nemůžu najít můj mobil a nemůžu zavolat záchranku, můžete...“

„To víte, že můžu, pojdte dál a zavoláme.“ Paní vešla do bytu, já vzala mobil a vytáčím 155. Ihned jsem se dovolala.

„Povídejte, paní!“ Nahlásila jsem adresu a vše, co je potřebné a ptám se uplakané sousedky, co se vlastně stalo jejímu muži.

„No, víte, jako každý den se lehneme po obědě, odpoledne trochu zdřímnout. Tak jsme si lehli a já se vzbudila, ale můj manžel ne, moc tvrdě spal, budím ho, ale on nevstává...“

„A dýchá?“

„Není slyšet...“

„Paní, už je tu záchranka, pojdte, jdeme k vám.“

Uběhly dva týdny a já si vzpomněla na dědu, který se nevzbudil. Jen doufám, že se nic smutného nestalo, to bylo moje přání. Ale pravda je jiná, cestou do krámu jsem potkala tu gadži, co byla u mě, v černém. Tak je to jasné, děda je asi po smrti. Zdravím ji a smutným hlasem se jí ptám.

„Vy jste ve smutečním, váš pán...“

„Ano, paní, můj manžel usnul a už se nevzbudil, umřel mi ve spánku...“ nedořekla a rozplakala se. Je mi jí líto a nevím, co říct.

„Upřímnou soustrast a kolik mu bylo roků?“

Gadží si utírá oči a říká: „Sedmdesát tři let, ale ještě mě nemusel opustit... Já jsem teď úplně sama v paneláku, ve dva jedničky, a nevím, jak budu žít, jak platit nájem...“

„Paní a vy nemáte děti?“

„Mám, ale moje děti nejsou hodné, můj syn mě nemůže vzít k sobě, víte, snacha si to nepřije a dceři taky manžel nedovolí, aby se o mě starala. Už jsem jim říkala, že jim dám celý důchod, ale oni nechťejí, prý ať jdu do domova. Ale tam se na místo musí dlouho čekat, nás důchodců je hodně, o které se děti nechťejí starat, a v domově je plno.“

„Je mi vás moc líto, ale musíte něco...“

„Pro Boha, jak já? Vždyť ani nemůžu chodit, já se bez této hůlky ani nehnu...“

„Já to vidím, ale stačí zavolat na úřad a oni vám pošlou paní ze sociálky a ona vám se vším pomůže.“

„Víte, vy byste mi mohla aspoň trochu pomoci, já nemám kontakt...“

„Nebojte se, já vám všechno napíšu, co potřebujete a kam zavolat, ano?“

„Já vám děkuji, jste hodná, tak já se k vám zítra dobelhám.“

„Můžete zítra, ale dopoledne, ano? Dneska večer vám to všechno najdu a napíšu. Pokusím se zavolat do domova tady u nás, jestli nemají místo, co říkáte?“

„To byste byla moc hodná...“

„Ale já nejsem hodná, já...“

„To by měly moje děti se takto starat, ale oni se ozvou, až zavřu oči, aby dědily...“

„A vy máte majetek?“

„Ano, máme chalupu a krásnou vilku po Němcích...“

„A to snad už vaše děti dědily po otci, ne?“

„Ne, nic nedostaly, můj manžel napsal závěť, veškerý majetek na mě, on věděl, jaké jsou naše děti, že nejsou hodné, neměly o nás žádný zájem, věřte mi!“

„Když máte takový majetek, tak děti si...“

„Paní, ani ode mě nic nedostanou! Taky jsem napsala závěť, všechno dávám dětem do dětských domovů, a je to!“

„Ha, ha, to je dobré. My Romové nemáme nic a naše děti nemají co dědit, proto nás mají rádi a starají se o nás, nemyslíte?“

„Já nevím, jenom vidím, jak často k vám chodí vaše děti...“

„Řeknu vám, paní, já mám ráda snachu a zeťáky taky, my si rozumíme a všichni se máme rádi, pomáháme si, jak je možné, i když nemáme žádné majetky...“

Irena Eliášová

Krakov nechce, aby prodejci nabízeli figurky Žida

Radnice jihopolského Krakova nechce, aby tamní prodejci suvenýrů nabízeli turistům figurky Žida držícího minci nebo měsíc s penězi. Takové postavičky pro štěstí jsou podle kritiků antisemitské, napsal deník Gazeta Wyborcza (GW).

„Je načase, abychom si to uvědomili,“ řekl Robert Piaskowski, zmocněnec krakovského starosty pro kulturu. „Ve městě jako Krakov, které má tak těžké dědictví a bolestnou minulost, by se neměly prodávat,“ dodal.

Před druhou světovou válkou tvořili Židé přibližně čtvrtinu obyvatel města. Během německé okupace a holokaustu ale byli téměř všichni povražděni. Část přeživších po válce emigrovala kvůli vlně antisemitsky motivovaného násilí. Dnes patří mezi nejnavštěvovanější místa Krakova někdejší židovská čtvrť Kazimierz.

Město Krakov sice nemá pravomoc prodeje figurek utvrzujících zakořeněné stereotypy zakázat, ob-

chodníkům ale může dát najevo, že si nepřije, aby se objevovaly ve stáncích se suvenýry. Podle GW si radnice v nových nájemních smlouvách určí, že mezi nabízeným zbožím se nebudou objevovat figurky Žida s mincí. Zavázali se k tomu už pořadatelé pravidelných trhů ve městě.

Piaskowski říká, že mu jde hlavně o osvětu mezi prodejci, vysvětlování, že v Krakově nejde prodávat všechno. Sám prý do obchodů cho-

dí a snaží se jejich majitelům věc vysvětlit. Ve věci se angažovali také zástupci židovských, kulturních a vědeckých organizací i představitelé turistické branže. Na figurky Žida s penízkiem si stěžují zahraniční návštěvníci Krakova.

GW uvádí, že dřevěné figurky Židů podobně jako postavičky v tradičních krojích vyrábějí řemeslníci už dlouho, ty z předválečného období si lidé mohou prohlédnout v krakovském etnografickém mu-

zeu. V období po roce 1945 se tyto postavičky přestaly vyrábět a znovu se objevily v 70. letech. Magdalena Zychová z etnografického muzea řekla, že v 90. letech se začaly figurky Žida doplňovat penízkiem. Aby „kouzlo“ fungovalo, píše se v návodu u některých, je třeba je každou sobotu obracet vzhůru nohama, aby peníze spadly do kapsy majitele figurky. „Získaly tak antisemitský ráz...“, je třeba s tím skončit,“ vyzývá Zychová. ČTK

**Hodonín u Kunštátu.
Památník holokaustu
Romů a Sintů na Moravě**

Léto v památníku

15|5–31|10
Maluj, co vidíš | Kresby Helgy Weisssově-Hoškové

15|7 – 17.00
Vernisáž expozice **Tábor Hodonín u Kunštátu:
Průsečík tragických osudů 1940–1950.
Střední Evropa**

24|7 – 19.00
Iva Bittová | Koncert
Předprodej vstupenek na eshop-rommuz.cz

18|8 – 11.00
Pietní shromáždění

mrk muzeum romské kultury

rommuz.cz

MINISTERSTVO KULTURY

PAMÁTNÍK TEREZIN

Fotografie Claude a Marie-José Carret

mrk muzeum romské kultury

Otisk cest

7 | 4 | 2021 — 31 | 12 | 2022

MINISTERSTVO KULTURY

B | R | N | O |

Ceník inzerce

celá strana 5 000 Kč (rozměr 26×40)
1/2 strany 3 500 Kč (rozměr 26×20 nebo 40×13)
1/4 strany 1 500 Kč (rozměr 13×20)
menší formát – 7 Kč/cm²
Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání 25%
žádosti o inzerci na: holomkova@srm.cz

Předplatné Romano hangos

příjmení, jméno:
název organizace:
adresa, PSČ:
e-mail: telefon:
počet objednaných výtisků:

způsob platby: ☐ hotově ☐ složenkou
☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:
☐ bankovním převodem na fakturu

vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Bratislavská 65a, Brno 602 00. Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010

cena předplatného pro rok 2021 je 320 Kč

Vydávání Romano hangos podporuje Ministerstvo kultury České republiky

mrk 30 let muzea romské kultury

rommuz.cz

Adresa redakce Romano hangos a Společenství Romů na Moravě

Bratislavská 65a, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srm.cz
číslo účtu: 27-488570217/0100

Romano hangos / Romský hlas. Vychází s podporou Ministerstva kultury, Jihomoravského kraje a Statutárního města Brna.
Vydává Společenství Romů na Moravě. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod č. E 8154.

Redakce: Sabir Agalarov (šéfredaktor) romanohangos@gmail.com; Alica Heráková, Tomáš Ščuka. Grafická úprava a sazba: Radim Šašinka.
Redakční rada: Roman Čonka, Prešov; Alica Heráková, Brno; Drahomír Radek Horváth, Děčín; Ivona Parčiová, Brno; Barbora Antonová, Brno; Margita Racová, Brno.
Adresa redakce: Bratislavská 65a, 602 00 Brno, tel.: 545 246 673, e-mail: romanohangos@gmail.com, Elektronická verze: www.srm.cz.
IČO vydavatele: 44015178. Bankovní spojení: Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010. Tiskne: Samab press group, a.s, Cyrillská, Brno. Rozšiřuje: Kongrestakt Brno.